

grlo,

30 let globoko

Junija 1972 se je v New Yorku na velikem platnu prvič javno zavrtel pornografski evergreen *Globoko grlo* (Deep Throat). In za vselej zabrisal meje med pornografijo in šovbiznisom.

Sedemdeseta!

Spomnimo se, vsaka referenca je dobila svoj film, vsak pogled je našel svoj žanr in vsak film je bil večji od resničnosti. To so bila sedemdeseta. Najlepša leta našega življenja. Če si hotel razumeti svet okoli sebe, si moral gledati filme. Če si želel zvedeti resnico, si moral v kino.

Sedemdeseta so se začela, ko je Jack Nicholson v vlogi obetavnega glasbenika, ki talent zamenja za delo na naftni ploščadi, zaigral *Pet lahkih komadov*, končala pa z Marlonom Brandom in božjim kompleksom polkovnika Kurtza v *Apokalipsi zdaj*. Vmes so vladali filmi, ki vladajo še danes: *Slamnati psi*, *Umazani Harry*, *Boter*, *V zmajevem gnezdu*, *Ameriški grafiti*, *Izganjalec hudiča*, *Let nad kukavičjim gnezdom*, *Žrelo*, *Vsi predsednikovi možje*, *Vročica sobotne noči*, *Taksist*, *Bližnja srečanja tretje vrste*, *Lovec na jelene*, *Carrie*, *Vojna zvezd*, *Osmi potnik in ... Deep Throat*, legendarno *Globoko grlo*, prvi trdi pornič, ki se je leta 1972 zavrtel na velikem platnu v kinu. Pornič, katerega glavna atrakcija ni bil fuk, temveč – zgodba.

Linda Lovelace je zaigrala žensko, ki je nepotešana zato, ker je v bistvu medicinski fenomen: ženska s ščegetavčkom v grlu.

Ta nadrealistična fikcijska aluzija je le par let pozneje svojo simbolno potrditev doživela tudi v realnosti: ne zato, ker je Linda kot za šalo pogoltnila tudi 33 centimetrov Johna Holmesa v erekciji, marveč z afero Watergate in ključnim informatorjem z vzdevkom Globoko grlo. Skratka, seks je v sedemdesetih postal orožje, pornografija pa oblika državne nepokorščine in politične nekorektnosti. Žanr, enak med enakimi. Sedemdeseta. Vietnamske vojne je bilo konec. Zmagal ni nihče.

V Evropi je zmagala seksualna revolucija in otroci cvetja so jo raznesli širom ZDA. Seks ni bil več tabu. O seksu se je sproščeno govorilo na televiziji, v šolah, na univerzah. Če ti je bil takrat nekdo všeč, si z njim preprosto padel v posteljo in šele potem rekel živjo. Niti poročeni pari se niso odrekli seksu – z najboljšimi prijatelji.

Sedemdeseta. Seks je bil takrat še varen, užitek pa velik biznis. Takrat so popolni anonimneži več povedali z ritjo, kot danes hollywoodske zvezde povejo z obrazom. Okej, porničev in z njimi seksa je dandanes več, vseeno pa so neprimerno manj popularni od svojih predhodnikov iz sedemdesetih. Poleg *Globokega grla* so tu še *The Devil in Miss Jones*, *The Opening of Misty Beethoven*, *Behind the Green Door*, *Ultra Flesh...*

Nekateri jih še zmeraj znamo na pamet. Kar konec koncev daje slutiti, da tisto, po čemer smo si jih tako dobro zapomnili, ni bil zgolj seks. Ne, tisto, po čemer smo si zapomnili zlato dobo porno filma, so bile zgodbe, domišljija in šarm, ki so seksu dajale ostrino. Drži, *Globoko grlo* premore nekaj spektakularnih fukov, toda glavna atrakcija je bilo to, da je igrala žensko s klitorisom v grlu. Vzemite recimo *The Devil in Miss Jones*. Georgina Spelvin resda izvede nepozaben šov s kačo in banano, Harry Reems, Lindin zdravnik v *Globokem grlu*, pa z vibratorjem umetno, hipnotično in počasi prodira v Georginin anus; bržčas eden od antologijskih prizorov, zaradi katerih so izumili video. A tisto, kar v filmu resnično fascinira, je temačna atmosfera in Georgina kot ženska, ki proda dušo hudiču in si v peklu še zadnjič pred večnostjo zaželi mesenosti, telesnosti in nebrzdane strasti.

Spomnite se recimo na *Ultra Flesh*, komični sci-fi porno *hommage* paranoičnim hororjem iz hladnovojnih petdesetih. Vsi moški na Zemlji nenadoma brez razloga postanejo impotentni in zadnje upanje za obstanek človeške rase je intergalaktična heroina *Ultra Flesh* s čudodelno vagino, ki jo na višku lepote in kariere igra fascinantna blondinka Seka. Drži, *Ultra Flesh* zgleda kot film, ki je inspiriral Rogerja Vadima, da je posnel *Barbarell* (1968), medtem ko razvratni, fin-de-sieclovski pornič *Blue Magic* zgleda kot film, v katerem je D. H. Lawrence našel navdih za *Ljubimca lady Chatterley*. Ne samo to, sedemdeseta so prinesla tudi *Dream Girl of F*, dekadentno porno izvedbo *Alice v čudežni deželi*, zaradi katere bi šla v devetdesetih sedet celotna ekipa z glavnima (polnoletnima) igralcema Johnom Lesliejem in Seko vred.

V sedemdesetih so v San Francisco s cvetjem v laseh prišli umetniki, boemi, proletarci, znanstveniki, intelektualci, mistiki, skrajneži, dekadenti, aristokrati, pesniki, pisatelji in filmski kritiki. Če ne drugje, si jih zagotovo srečal med tihimi sencami v enem od nešteti kinodvoran, kakršna je bil pornografski Presidio Theatre. Prihajali so sami, v parih, v družbah, večkrat in predvsem redno. Presidio Theatre je leta 1989 porušil potres in niso ga več obnovili. Za kaj takega ni bilo nobenega razloga več. Obiskovalci Presidia so svoje

užitke že leta lahko v priročnih škatlah nosili domov, kjer so si jih privoščili sami, v parih, v družbah, večkrat in predvsem redno. VCR je postal nepogrešljiv član vsakega gospodinjstva. Leta 1985 videorekorderji še zdaleč niso bili povsod tako udomačeni kot v ZDA, zato so se umetniki, boemi, proletarci, znanstveniki, intelektualci, mistiki, skrajneži, dekadenti, aristokrati, pesniki, pisatelji in filmski kritiki v kinodvorani, ki je predvajala porno film, najverjetneje zadnjič srečali prav v Sloveniji, točneje v kinu Sloga, kjer se je s strašanskim uspehom sukal povsem povprečen ameriški pornič z naslovom *Strasti (In Love)*, ki si ga je ogledalo krepko čez 100.000 gledalcev. Ko je video naposled množično vdrl tudi v slovensko intimo, so na vrata trkala devetdeseta in zgodovine porno filma je bilo tako rekoč konec. Namesto zgodovine je vskočil biznis.

Seks in greh

V Ameriki se je v sedemdesetih med drugim izoblikoval tudi profil tipičnega porno producenta in tipičnega porno zvezdnika. V devet in pol primerih od desetih je porno producent moški, ateist, liberalnih nazorov, seksualno izčrpan, odkritosrčen, uporniške narave, zagrizen konzument pop kulture, naklonjen okultnim vedam, uživanju alkohola ter eksperimentiranju z drogami. Skratka, poosebljena sedemdeseta. Če pa bi pod drobnogled vzeli značilnega porno zvezdnika oziroma zvezdnico, bi videli, da prihaja iz družine s spodnjega dela družbene lestvice in je z osnovnošolsko ali pa nedokončano srednješolsko izobrazbo manj omikan od šefa za kamero. Ženske žene v seks pred kamero predvsem želja po zaslužku, daljšim zvezam ali poroki s partnerjem pa so občutno manj naklonjene kot njihovi moški kolegi. Vodilni porno igralci iz sedemdesetih so bili deležni posvetne židovske vzgoje, porno igralke pa so pred filmsko kariero vzgajale inštitucije z rimskokatoliškim predznakom. George N. Gordon, avtor sociološke študije z naslovom *Erotic Communications – Studies in Sex, Sin and Censorship*, se je leta 1978 med preučevanjem fenomena pornografije udeležil srečanja ameriških ustvarjalcev filmov za odrasle (Adult Film Association of America; AFAA) in akterje iz porničev opisuje kot "nepričakovano iskrene in inteligentne", producente in režiserje pa kot "entuziaste, ki po zagnanosti spominjajo na pionirje hollywoodske mainstream produkcije in neprestano živijo v strahu za prihodnost njihovega posla".

Če se Evropa oziroma Skandinavija šteje za zibelko sodobnega porno filma, potem so ZDA nesporno domovina celovečernega porniča, ki se je od začetka, se pravi od premiere *Globokega grla* na velikem platnu, enakovredno kosal z *mainstream* produkcijo. Ameriški porno producenti so se naenkrat spomnili, da serija spolnih aktov vseeno potrebuje neko okvirno fabulo in točko identifikacije, glavnega junaka, ki bi doživljal različne seksualne izkušnje. Torej ne več vsi z vsemi, marveč eden z vsemi, kar še bolj podžge gledalčevu domišljijo.

Leta 1976 je v kinematografih po ZDA štartalo več kot sto *hardcore* celovečercev, ki so navrgli 16 odstotkov celotnega izkupička od prodanih kino vstopnic. Pornografi so svoje filme reklamirali s celostranskimi oglasi v *Varietyju*, bibliji filmskega biznisa, ter predstavljali "nove, revolucionarne" tehnike gledanja filmov za odrasle. Recimo 3-D, ki je bil takrat že povsem *out*. Najpopularnejše zvezde porno filmarije kot Marilyn Chambers, Leslie Bovee, Linda Wong in C.J. Laing (ki je v klasiki *Anyone But My Husband* po metodi Linde Lovelace nepozabno obdelovala Johna Holmesa) so osebno promovirale svoje filme na šovih,

kjer nikdar ni bilo dovolj prostora za vse oboževalce. V Hollywoodu so se držali za glavo, saj jim nikakor ni šlo v račun, da so ljudje pripravljeni odšteti toliko denarja, da bi videli tako malo. Sociologi in psihologi, ki so trdili, da porniče v temi kinodvoran gledajo samo sociopati, sfrustriranci in trgovski potniki, so bili že leto po premieri *Globokega grla* postavljeni na laž. Linda Lovelace je v kino nagnala stalno publiko, ki so jo sestavljali zakonski pari, intelektualci, teoretiki, filmofili in filmski kritiki, ki so porno film z resnimi recenzijami v visokonakladnih medijih povzdignili v avtohton žanr, njegove akterje pa v zvezde. Prav filmski kritiki so bili tisti, ki so ob triumfu *Globokega grla* opozarjali na popolnoma spregledan celovečerni enourni pornič z naslovom *Mona the Nymph*, ki ga je leta 1970 za 8000 dolarjev na 16-milimetrski trak posnel Bill Osco in se v špico med prvimi v ZDA vpisal s svojim pravim imenom. Bill Osco, ki si o komercialnem potencialu filma ni delal iluzij, je Mono sprva nameraval prodati nekemu producentu za 10.000 dolarjev, a se je kdo ve zakaj premislil. Še dobro, kajti čez dve leti je vzletelo *Globoko grlo* in Osco je s svojim filmčkom v lastni distribuciji do konca sedemdesetih zaslužil dva milijona dolarjev.

Za primerjavo, *Globoko grlo* je do leta 1980 navrglo skoraj 60 milijonov dolarjev, izkupiček pa bi bil lahko še večji, če mu določeni prikazovalci, baje pod pritiskom hollywoodskih šefov, ne bi zmetali pod noge cele skladovnice polen. Nič čudnega, *Globoko grlo* je leta 1973 pristalo na 11. mestu najbolj gledanih filmov in kot za šalo prehitelo kopico dragih hollywoodskih spektaklov, *The Devil in Miss Jones*, drugi film bivšega frizerja Gerarda Damiana, posnet za "neverjetnih" 47.000 dolarjev, pa je takoj po štartu švignil na šesto mesto.

Globoko grlo

Med za 63-minutni film občutno predolgo uvodno špico Linda z avtomobilom križari po Miamiu. Parkira pred z zelenjem obdano hišico in vstopi. Na kavču uživaško široko razkročena leži Lindina prijateljica, ki jo trije kerlci na pitoresken način oralno zadovoljujejo.

"Saj vas ne moti, če kadim, medtem ko delate?" vpraša fante, ki molče odkimajo s polnimi usti njenih erogenih con, in prižge cigareto.

Linda se pridruži zabavi. Zvrsti se scenosled vseh možnih kombinacij in gostje zadovoljni in zadovoljeni obležijo po sobi. Linda razočarano potoži prijateljici, da sicer rada seksa, a kaj ko do sedaj še nikoli ni slišala zvončkov, ki oznanjajo vrhunec naslade. Prijateljica ji priporoči doktorja Younga, igra ga Harry Reems, ki Lindo strokovno pregleda in pretipa ter ugotovi, da punca pač nima ščegetavčka. Torej tudi v bodoče ne bo slišala zvončkov ne videla ognjemetov naslade. Linda pa v jok. Doktor jo tolaži in prepričuje, da nekje vendarle mora občutiti ščegetanje, ko počne tiste stvari. "Saj ga, tukaj," zastoka Linda in s prstom pokaže na svoje grlo. Okej, poskusiti ni greh, reče doktor in zarola se serija tistih mitskih, nepozabnih, fenomenalnih, ekstremnih felacij, ki je iz *Globokega grla* naredila kult, iz Linde Lovelace pa zvezdo. Jep, doktor ugotovi, da se njen ščegetavček skriva v grlu, in Linda prvič v življenju sliši zvončke in začuti ognjemet strasti.

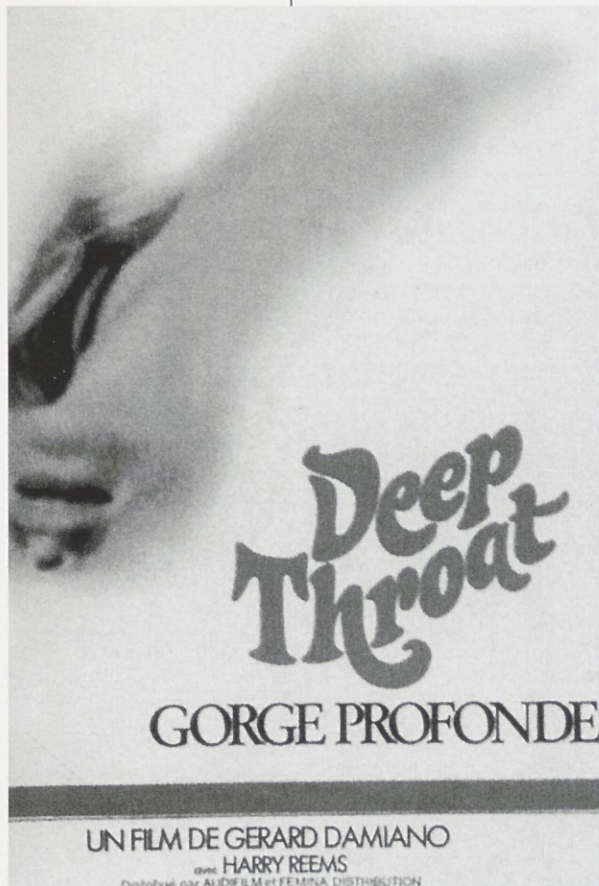
Dr. Youngu je tako hvaležna, da se pri njem zaposli kot spolna terapevtka. Med vrhunske atrakcije *Globokega grla* se med drugimi uvršča tudi prizor, ko eden od Youngovih pacientov Lindi v vagino vtakne večji epruveti podobno stekleno posodo, jo napolni s kokakolo in jo zadovoljno posrka, medtem ko Lindo analno zadovoljuje.

"Film smo v bistvu posneli v šestih dneh, a ker smo

čakali lepo vreme, se je snemanje zavleklo na dvanajst dni," je povedal Gerard Damiano, ki je Lindo opazil v nekih obskurnih porničih newyorške produkcije in takoj zaslutil njen potencial. Lindin honorar je znašal sto dolarjev na dan, se pravi 1200 dolarjev za film s proračunom nekje med 22.000 in 25.000 dolarji. Tretjino je vložil Damiano, dve tretjini pa Louis "Butchie" Peraino, sin mafijskega bossa Anthonyja Peraina, ki se je od konca šestdesetih ukvarjal z legalnim filmskim šovbiznisom. Film je po skoraj štirih mesecih postprodukcije in montaže brez pretiranih ambicij le prišel v kino. Linda, ki je bila v času premiere nekje na Floridi, kjer je naprej snemala porniče za mizerne honorarje, ni imela niti najmanjšega pojma, da je medtem postala zvezda, za katero se poleg magazina *Screw* pulijo tudi ugledni newyorški mediji; da se ljudje za vstopnice drenjajo v stometrskih vrstah; da so si filmček v prvem mesecu predvajanja ogledali tudi Warren Beatty, Frank Sinatra, Spiro Agnew, Truman Capote, Nora Ephron in Bob Woodward, ki je kasneje z Globokim grlom poimenoval svoj vir informacij; da so milijoni Američanov prvič videli, da seks ni samo misijonarski položaj; in da se je z javno projekcijo *Globokega grla* začela zlata doba pornografije. In kdo ve kdaj, če sploh kdaj, bi Linda to izvedela, če je Gerard ne bi poklical in seznanil tako s stanjem stvari kot s prihajajočimi projekti.

Hollywood je spretno napumpal tudi trobila moralne večine, ki so javskala po medijih in se javno spraševala, ali si Amerika res želi, da njen idol postane ženska, ki resnično obvlada eno samo stvar, se pravi goltanje moškega ponosa. Hjah, bolje požiralka tičev kot pa vietnamski morilci otrok, je odgovarjala Amerika in drla v kino. *Globoko grlo* se je zaradi gorečih tožilcev, ki so na filmu skušali zgraditi kariero, večkrat znašlo na sodišču in eden od teh procesov se je vlek vse do leta 1978, "krivdo" za propagiranje obscenosti pa je pravnim jastrebom uspelo dokazati le Harryju Reemu, ki je za 200 dolarjev odigral dr. Younga in prvi Lindin "zalogaj", medtem ko sta bila Linda Lovelace in režiser Damiano oproščena. Harry Reems, ki so mu dosodili globo v višini 250.000 dolarjev, je postal prvo žrtveno jagnje porno industrije. Svojo zgodbo je objavil v medijih in zaprosil občinstvo, da mu pomaga zbrati zahtevano vsoto. Proti odločitvi sodišča so protestirali ugledni gledališki, filmski ter televizijski režiserji in igralci, ki so nemudoma pričeli z biranjem prostovoljnih prispevkov. Četrtr milijona so zbrali v slabih desetih dneh. Sodišče je nato sodbo razveljavilo. Linda Lovelace za razliko od Gerarda Damiana ni naredila kariere. Popularnost ji je dobesedno udarila v glavo in v želji, da postane vseameriška ljubljanka, nekakšna Marilyn Monroe porno filma, je začela zavračati *hardcore* prizore in nastopati v anonimnih *mainstream* filmih. Očinstvo, ki je ni vzljubilo zaradi šarma, lepote ali pa igralskega talenta, je Lindi pri prič obrnilo hrbet. Strma pot navzdol se je začela, ko je magazin *Screw* zaradi Lindinih vse bolj pretencioznih in omalovažujočih izjav na račun porno biznisa izbrskal njene fotografije iz filmov z začetka porno kariere, med drugim tudi tiste, kjer občuje s psom. Linda je besno zanikala, da bi bila na fotografijah ona, toda film, ki so si ga v uredništvu sposodili pri kolekcionarjih, je trdil drugače. Po tej aferi je Linda izginila s prizorišča in se čez leto, dve vrnila kot pobudnica križarske vojne proti pornografiji.

No, bolj ko so sedemdeseta drvela novemu desetletju naproti, manjši so bili izkupički filmov. Leta 1980 je povprečna porno produkcija, ki je z običajnih 30.000 dolarjev poskočila tudi do proračunov v višini 80.000 dolarjev in več, v kinu priigrala največ 300.000

dolarjev, kar v bistvu ni bilo malo, toda dobiček je bilo treba deliti z vedno več posredniki, investitorji in poddistributerji, tako da na koncu za nobenega ni ostalo prav dosti.

Deset let pozneje

V začetku osemdesetih, deset let po premieri *Globokega grla* v New World Theatru na newyorški 49. ulici, je ameriški tisk na prvih straneh poročal o zanimivem sodnem procesu v Indianapolisu, zvezna država Indiana. Skupina militantnih aktivistk, feministk in republikank skrajno konzervativne usmeritve je sprožila politično in zakonsko gonjo proti lokalnim distributerjem pornografskega materiala in lastnikom seks šopov. Aktivistke vpijejo, da je pornografija "zločin brez neposrednih žrtev". Zločin zato, ker odkrito spodbuja nasilje do žensk. "Spodbuja poniževanje, spodbuja posiljevanje, spodbuja sadistične izpade." Čeprav so aktivistke pozabile omeniti, da pornografija "dokazano" spodbuja to in ono, kar bi predstavljalo utemeljen povod za pravno akcijo, jim je uspelo izsiliti obravnavo lokalnega zakona, po katerem bi imel vsak prebivalec Indianapolisa, ki bi smatral, da ga pornografski material kakorkoli žali, pravico vložiti tožbo. Če bi sodišče ugotovilo, da je tožba utemeljena, bi avtomatično prepovedalo distribucijo materiala, na katerega bi se tožba nanašala. Zahtevo za prepoved distribucije bi lahko podali vsi, ki tako ali drugače nastopajo v pornografskih filmih, in vsi, ki menijo, da je pornografski material usmerjen proti njihovim družbenim vrednotam. In hej, zahtevo za prepoved distribucije pornografskega materiala bi lahko podali celo otroci! Aha, in kako zakon definira pornografijo? Kot "spolno poniževanje ženske v sliki in besedi". Trezne argumente razuma, da lahko na podlagi te ohlapne definicije prepovejo tudi distribuiranje *Biblije*, so aktivistke gladko preslišale.

Tisto, v kar so se ameriški mediji poleg absurdnosti predlaganega zakona najprej zapičili, pa je bila točno določena ženska v prvih bojnih vrstah feminističnih

falang. Ženska po imenu Linda Marchiano, rojena leta 1949 kot Linda Boreman in v letih 1972–1975 znana kot Linda Lovelace. Kaj znana, popularnost in slava Linde Lovelace sta bili leta 1972 tako enormni, da bi zanju ubijala polovica hollywoodskih zvezd. Dokazni material, s katerim so Linda in njene soborke mahale na barikadah, pa je bila knjiga v črnih platnicah z naslovom *Ordeal*, kar bi lahko za potrebe tega teksta prevedli kot *Trnova pot*. Knjigo je leta 1980 skupaj z novinarjem Mikeom McGradyjem napisala Linda Lovelace, gre pa kajpada za njeno avtobiografijo, v kateri je do zadnjih decimalk izračunala ceno, ki jo mora plačati preprosto podeželsko dekle, tako preprosto, da še v najstniških letih verjame, da je menstruacija božja kazen za njene male grehe, če si zaželi svetovne slave v pornografskem šovbiznisu. Med prebiranjem brez dvoma pikantnega in izjemno tekoče napisanega čtiva o permanentni žrtvi, ki je nedolžna kot mati Tereza, in njenem zverinskem soprogu Chucku Traynorju, ki naj bi jo mučil kot De Sade svoje junakinje ter jo silil v nepopisne perverzije, so zamišljeno dvigale obrvi tudi feministke zmernejših frakcij. Nekako jim ni šlo v račun, da Linda o dvanajstih dneh snemanja *Globokega grla* najprej govori kot o odrešitvi, saj naj bi jo režiser Gerard Damiano potegnil iz brezna cenene prostitucije in pornografskih seans sumljivih Chuckovih znancev, ob koncu knjige pa istih dvanajst dni označi kot obdobje, ko je bila v življenju najbolj nemočna in ponižana. Leta 1986 je Linda Marchiano napisala nadaljevanje svojega življenjepisa z naslovom *Beg iz suženjstva (Out of Bondage)*, toda knjiga še zdaleč ni dvignila toliko prahu kot njena predhodnica.

Globoko grlo je bil nekoč samo eden od stotih porničev, kolikor so jih v drugi polovici sedemdesetih posneli na leto in zvrtili na velikem platnu. Trideset let pozneje in v dobi videa boste težko našli kinodvorano, ki bi predvajala porno filme, ampak lani so samo v ZDA naštančali preko 10.000 porničev v okvirnem skupnem trajanju 17.000 ur. Povedano drugače, celoletno ameriško porno produkcijo si je v enem letu nemogoče ogledati. Leto namreč traja samo 8760 ur. Teh 10.000 ameriških porničev je širom po svetu ustvarilo 9,5 milijarde dolarjev prihodka, kar še zdaleč ni malo, toda nobeden od filmov, ki so nastali po video bumu, *Globokemu grlu* niti po popularnosti niti po dobičkonosnosti ni segel niti do gležnjev.

Memento

Linda je pornografiji v resnici zamerila eno samo stvar: da ji je onemogočila hollywoodsko kariero. Tragična zmota. Hollywoodsko kariero ji je nameč prekrizala popolna igralska nenadarjenost, česar si Linda, ki je bila v letih 1972–1975 slavnejša od Hollywooda, nikoli ni upala priznati. Od vseh svojih fotografij je najbolj sovražila tisto z napisom "*Linda Lovelace for President*", na kateri maha z ameriško zastavico. Tisto, ki jo je največkrat podpisala. Linda Boreman tridesete obletnice *Globokega grla* ni praznovala. 23. aprila letos podleгла posledicam avtomobilske nesreče, ki se je tri tedne prej v še nepojasnjenih okoliščinah zgodila v okolici Denverja v Koloradu. •